

Pályázatok

Az ácsi orth. hitközség kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. Kis családok, lehetőleg családtalan pályázók, kik 3 orth. rabbitól kaboló-val rendelkeznek, jó *bal-füle-k*, a magyar és német nyelvet perfectül birják, 10—12 gyermek hitoktatását vállalják, küldjék be ajánlataikat az ácsi hitközség előjáróságához. Utiköltség csakis a meghívottaknak térítetik meg. Az állás augusztus 15-én foglalandó el.

Templomi himzések

készít művészies kivitelben, régi himzéseknek átdolgozását elvállalja olesó áron

HERZ EMMA aranyhímző műterme

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 3.
Telefon: Aut. 856—32.

Csodaszép

parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen)

és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly

hölgyfodrász

BUDAPEST,

VI., ANDRASSY UT 19.

TELEFON: AUT. 199—10.

Kellemes, jó és olcsó nyaralás

SIÓFOKON

a FRÄNKEL-féle orth. kóser pensióban

István-ut 4.

Kényelmes, tiszta nagy szobák, gyönyörű szép és nagy kerthelyiség. Nagyobb családoknak árkedvezmény. Gyermekeket (szülők nélkül is) kellő felügyelet mellett, teljes felelősséggel nyaralásra elfogadunk.

Bejáró vendégeknek olesó menü rendszer. Személyes vezetésem mellett a legfigyelmesebb kiszolgálás. Már megnyílt.

Fränkel vendéglő, Budapest, VII., Rombach uca 12, Telefon: József 372—57.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egy-szeri beiktatása 10, vastagon szedett beiktatás 32 fillér. *Állást keresőknek* szavankiat 13, vastagon szedett beiktatás 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip-utca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők

Házasság

Huszonhárom év óta közvetlen házasságot Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

Lőwinger Sámuel, Kaba. Házasságközvetítő. Eredmény biztos. Válaszbélyeg mellékelendő.

Szép leány férjhez menné jómódu orthodox özvegyemberhez, gyermekekhez is. „Jó anya” jelige.

Divatszalon-tulajdonos, berendezett urilakással, keres foglalkozással bíró élet-társat 32—42-ig. Lehet elvált vagy özvegy is. Jelige: „Vallásos zsidónő”.

Ein *der in angesehenen Position ist sucht für seine Tochter, die eine streng religiöse und weltliche Erziehung genossen hat, einen frommen Bochür, Fal-mid-chochom der dje nöthige Vorbildung hat, die Sekräterstelle in einer gröseren orth. Gemeinde z uversehen. Bevorzugt wird guter בעל תפלה Off. bitte unter chiffre משפחה מיוחסת an die Administration dieses Blattes.*

Sógórom, talmid-chóchom, önálló pesti kereskedő, elvenne 20 év körüli leányt, 10.000 pengővel „Információt kibír” jeligére a kiadóba.

Nővérem részére, aki 30 éves, özvegy: egyetlen fia van. בת תה גדול ופית. megfelelő partiet keresek. Nővéremnek Pozsonyban 40.000 eK-át érő ujonnan butorozott lakása és 20.000 eK kész-pénze van. Ajánlkozók מרכיב ויר"ש תה kik ott exisztenciát alapítani szándékoznak, küldjék be 32 fillér portó mellékelésével, lehetőleg fényképpel ellátott ajánlataikat מזל טוב jeligére, e lap kiadóhivatalához.

Külféle

Keresek szigoruan vallásos perfect szakcsnőt, jó bizonyítványokkal. Bernfeld Sámuelné, Debrecen, Hatvan uca 2.

Keresek orthodox jó családbeli fiatal leányt, háztartás vezetésére, azonnali be-lépésre. Feltételek megegyezés szerint. Katz Emánuelné, Ujfehértó.

Utazók figyelmébe. Ertesitem a nagyérdemű közönséget, hogy orth. kóser érkez-démet megnyitottam. Megbízható szol-dí árak. Pontos kiszolgálás. Özv. Szabó Ábrahámné, Miskolc, Zsolcai-kapu 11

Erettségizett, talmudban jártas, vidéki fiatalember, keres nevelői vagy más, ké-pességeinek megfelelő elhelyezkedést. „Vallásos házhoz” jeligére.

Könyvelésben, gépírásban jártas, magyar-német-héberben perfect, volt kereskedő, bármilyen foglalkozást vállal. Esetleg néhány jobb fiu tanítását *chümis-rasi, gemóreban*. „Megbízható” jelige.

Orth. kóser étkezde Keeskeméten, Rákóczi út 5. sz. alatt (Törvényszék mellett) megnyílt.

Intelligens, orthodox zsidó család a jövő tanévre diákokat elvállal. Kitűnő ellátás, jó bánásmód. Cím: Roth Adolf, Miskolc, Zrínyi uca 2.

Gyakorlott okl. tanító menne vidékre elemi, polgári és középiskolai magántanul-lókhöz. Szíves megkeresések „Perfect német és héber” jeligére.

Engel orth. kóser étkezdeje, Miskolc, Arany János uca 11. Menü-rendszer. Utazóknak nagy árendmény. Lakodalmakat olesón vállalok.

Szigoruan vallásos orth. házban, nyugdí-jazott tanítónál Pozsonyban, két diákol vagy *jeszodé tajro, jesiva ketano* növendéket teljes ellátásra felvesznek. A fiuk ugyanott magyar-német-héber-szlovák oktatásban is részesülhetnek. Erdéklődők „Uj épület minden komfort-tal” jeligére a kiadóba forduljanak.

Figyelem! Miskolcon átutazók részére leg-jobb és legolcsóbb átkelőhely az ujonnan átalakított Steinberg-bodega, a Sólem Weisz-féle helyiségben, Dr. Szentpályi u. 6 Széchenyi uca sarok.

Perfect németül beszélő tanítónévelőnél keresek, ki mint nevelő hosszabb ide-ig működött, két tízéves gyermekem mellé, harmincöt évesig. Telefon: 178-71, hétfőtől.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ.

JAKAB M. H. KÖNYVNYOMDA Budapest, II. Iskola uca 26.

אללנע מינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. SZ.
Te fon: J. 425—90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Az orthodox kispolgárságért

„Semio tajó tedasén óczem — a jó hír felüdti a csontokat.”

A böcs király mondásának való-ságáról meggyőződhattunk a héten, amikor a napilapok hírt adtak az ötmillió fontos magyar kölcsönről. A puszta hír nyomában feléled a remény, hogy megjavul a helyzet, amely oly nyomasztó és oly sivár. Elég volt az egyszerű szó, hogy vá-rakozásokat ébresszen és tápláljon. De tulságos optimizmus volna hirtelen fordulattal várni a javulást. Lehetséges a csoda, de azért a tal-mud előírása szerint nem szabad vá-rakozni s támaszkodni a csodákra (én *szajmchim al hanész*) s e miatt a céltudatos munkát abbahagyni. A remélt kölcsön, esetleg kölcsönök, csak az eső szerepét játszhatják: az eső csak akkor lehet áldásos, ha a talaj meg van munkálva, emberi verejték és szorgalom által. Ezt hirtetni kell mindenkinek, aki látja az orthodox kispolgári rétegnek rettenetes vergődését a mostani krízis közepette. Nem lehet összehasonlítani a zsidó kispolgár helyzetének le-romlását az ugyanilyen társadalmi szinten élő más vallású polgár gaz-dasági lecsuszásával. A régi talmudi sóhajban: „*amchó jiszroél czerichim parnoszó* — a te népednek, Jiszro-élnak megélhetésre van szüksége”, egy magyarózo a vallásos zsidó ré-teg különösen nehéz gazdasági hely-zetét látja visszatükrözöttetve: *kül-dönösen a te néped érzi a parnoszó hiányát, mert „a te néped”* ők, egy régi kulturnép, amelynek vannak tradicionális szellemi igényei, mely a Tórád által kötelezve van oly val-lási életmódra, a gyermekek oly mérvű nevelésére, a jótékony-ság oly gyakorlására, amelyhez pénz s ke-reset, *parnoszó* kell. A zsidósá-gnak tehát igyekezni kell társadalmi munka, vállalt törekvés által

helyzetét türelhetővé tenni. Két olyan dolgot, két olyan megmozdulást je-gyezhetünk itt fel, amely ezt a célt igyekszik szolgálni: a *vasárnapi munkaszünet enyhítésére indult mozgalom* és a *zsidó hitelszövetke-zet megalakulási munkája*.

A vasárnapi munkaszünetre vo-natkozólag már többször kifejtet-tük: nincs semmi közgazdasági sem erkölcsi célja annak, hogy ezer és ezer szombattartó kiskereskedő és kisiparos tönkremenjen azért, mert kényszerülve van hetenként két na-pot tartózkodni a munkától. Hollan-dia sokkal vallásosabb ország, mint Magyarország s ott már régen be van vezetve, hogy az, aki a szent-írás szerinti 25 óras, ideálisan ke-resztült volt szombati munkaszünet-ben megerősítette testét-lelkét, dol-gozhatik vasárnap. Felvetettük a kérdést: nem lehetne az új képviselő-házban ennek a dolognak propa-gandát csinálni? Lelki örömmel ve-hettük tudomásul, hogy a lelkes, minden jó ügyért buzgólkodó dr. Székely Albert sátoraljaujhelyi ügy-véd s megyei tb. ügyész, aki saját szemével látja a hittestvérei megfe-szített küzdelmét a kenyérért, meg-nyerte ez ügynek dr. Görgey István ujhelyi képviselőt. E héten pedig egy más helyről kaptunk ilyenmü hirt. A *büdszentmihályi* zsidó választók ráirányították képviselőjük figyel-mét e kérdésre s báró Vay Miklós képviselő megígérte a támogatást. A biztató jelek minden esetre azt mutatják, hogy kellő céltudatossá-gal az akció a siker reményében folytatható.

Ugyancsak szívós ügyszeretet szükséges, hogy nálunk is megke-zdődjék végre az a munka, amely külföldön már oly sok zsidó kis-exisztenciát mentett meg, szükséges hitenyújtás segítségével. Mindenütt

alakultak már ily altruisztikus szö-vetkezetek, Csehszlovákiában, Romániában, Németországban s min-denütt feladatuk magaslatán álla-nak; nem szólva Lengyelországról, ahol a hitelszövetkezetek nélkül még sokkal nagyobb volna a zsidó nyomor. Csak nálunk nem történt e téren semmi. Ép ezért kell üdvö-zölni, dr. Hajdu Marcel, a pesti izr. hitközség alelnöke buzgóságá-nak, amellyel — mint ezt jelen szá-munk más helyén megirtuk — az ügyet a megvalósulás stádiumába juttatja. Apró hiteket akar az új hitelszövetkezet nyújtani önzetlen alapon. A legnagyobb foku jóté-kony-ság: az exisztencia megerősí-tése, s ennek szolgáltatásban áll a mozgalom. Ilyen törekvést minden pártállású zsidó szívélyesen köszönt. Ez olyan — nem vallási kérdést érintő — terület, amelyen ortho-doxok s neológok találkoznak. A parnoszó megkönnyítése a mai viszonyok mellett az egyetlen fon-tos zsidó közös ügy.

A szombat védelmében

— Báró Vay Miklós csatlakozott dr. Görgey Istvánhoz —

Büdszentmihályról jelenti tudósítónk: A büdszentmihályi zsidóság július 5-én nagy lelkesedéssel ünnepelte a kerület népszerű képviselőjét, báró Vay Miklóst, aki az egységes párt egyik legliberalisabb tagja.

Az ünnepség során az ujonnan megvá-lasztott képviselő figyelmét felhívták dr. Görgey Istvánnak a Zsidó Ujság mult heti számában megjelent ama ígéretére, hogy küzdeni fog azért, hogy az ország szom-batot tartó zsidó lakossága ne legyen kénytelen hetenként két szünnapot tar-tani, hanem szükségesnek tartja a vasár-

napi munkaszünetről szóló törvénynek így irányban való módosítását.

Báró Vay Miklós kijelentette, hogy a „Zsidó Ujság” által propagált eszmét teljesen helyénvalónak, a törvény szellemével megegyezőnek tartja s szívesen csatlakozik ilyen irányu mozgalmhoz.

mert ezt helyesnek, méltányosnak, igazságosnak s gazdasági szempontból üdvösnek véli. A zsidó választópolgárok nagy lelkesedéssel fogadták Öméltsága e szavait.

A hal-banket folyamán Löwy Géza hitközségi elnök, Helfersohn Ernő és

Schwarz Mór igen meleg szavakban köszöntötték a képviselőt, aki válaszában hangsúlyozta, hogy a legnagyobb mértékben elismeri, hogy az ország gazdasági életében a zsidóságnak rendkívül fontos szerepe van, úgy az ipar fejlődése, mint a nyeresztermények értékesítése, valamint a kereskedelem felvirágoztatása tekintetében.

A képviselő végül meghatott szavakban mondott köszönetet a büdzentmihályi zsidóság által részesült ovációért, amire báró Vay Miklós hosszantartó éljenzésével fejeződött be az emlékezetes ünnepély.

Sch. S.

Venezelosz a szaloniki-i rombolásokról

A görög miniszterelnök a világsajtó számára a következő közleményt adta le:

— A zsidó világnak nem kell aggodni. A szaloniki nyugtalanságokat nacionalisztikus diákok s volt görög katonák igazságtalan nyilatkozatai provokálták azért, mert a szaloniki Makkabi tornaklub egy tagja résztvett egy szófia sportünnepélyen, melyen egy bulgár makkabi tag hazája területi követeléseit

mellett síkra szállt. A történetekről szóló jelentések túlzottak. Anyagi kár mellett egy görög ember is életét vesztette. A rend már teljesen helyreállott. A kormány az igazságügyi minisztert küldte az ügy megvizsgálására. A károsultak kártérítést kapnak. Az összes politikai pártok egyik a kilengések elítélésében.

Jó volna, ha minden olyan rendben volna, mint Venezelosz mondja.

— Az eszrog-bojokt —

Kiskőrös, július 8. A szaloniki zavargások aktualitást adnak a „Zsidó Ujság” által már régen propagált tervnek, hogy a zsidóság a *szükajsz* ünnep alkalmára a szükséges eszrogokat — a görög termékeket mellőzve — a Szentföldről szerezze be. Oroszországi gaonok (R. Jiczchok Elchonon Spektor, R. Chájim Berlin) már 50 évvel ezelőtt bizonyították, hogy a görögországi eszrognál milyen súlyos rituális aggodalmak vannak. Nem mellőzendő szempont, hogy a szentföldi zsidó földművelés szempontjából is rendkívül fontos volna az eresz-jiszroéli eszrog ügyének felkarolása. A most kirobant gyűlölet pedig mementóként szolgáljon. Épen ezért utánzásra

méltó példának említem fel, hogy Löblovits Bernát főrabbi ur mult szombati előadása keretében rámutatott e szempontokra s lelkes szavakkal buzdította hibeit, hogy a következő *szükajszra* eresz-jiszroéli eszrog felett mondjanak bróchót. A buzdítás általános megértésre s visszhangra talált s így remélhető, hogy a következő ünnepen Kiskőrösön már egy görög eszrog sem lesz látható. Ettől függetlenül a hitközség egy beadvánnyal fordul az *Orthodox Központi Irodához*. A beadványt hatvan hitközségi tag írta alá s tartalma a következő: a Központi Iroda hasson oda, hogy az Országos Rabbibizottság nyíltan állást foglaljon a szentföldi eszrog mellett s tilalmat bocsásson ki a görög eszrog ellen.

Schwarz Izrael.

Reméljük, hogy Kiskőrös példája követésre talál s a megindított akció országos s eredményes lesz. Egyébként hasonló akciót sürgetnek lapunknál Kisvárdáról. A német orthodoxia is foglalkozik a bojokt kérdésével.

Van szerencsém értesíteni a n. é. közhírt, hogy 25 éve fennálló **héber könyvkereskedésem** Rombach utca 1. szám alól KAZINCZY UCCA 33. SZÁM ALÁ, az orth. zsinagóga mellé helyeztem át. Szíves pártfogást kér STEINER G. JÓZSEF **מוכר ספרים**

Megalakulóban a zsidó hitelszövetkezet

A dr. Hajdu Marcel neológ hitközségi alelnök által kezdeményezett hitelszövetkezet terve nemsokára megvalósul. A hitelszövetkezet alakuló ülését a Csáky uccai templomkörzet külön helyiségében tartották meg *Blum Ödön* ny. miniszteri tanácsos elnöke mellett. Az ülés résztvevői, akiknek sorában a hitközség számos vezetőembere megjelent, egyhangulag elhatározták a *Hajdu Marcel dr.* által kezdeményezett hitelszövetkezet megalakítását. Az alakuló ülés háromtagú végrehajtóbizottságot küldött ki, melyben *Hajdu Marcel dr.*, *Blum Ödön* és *Erdős Dezső* kormányfőtanácsos, vezérigazgató foglaltak helyet.

Az orosz gólusz

Moszkvából jelentik: Tekintettel arra, hogy a szovjetországi gyárakban mind erősebbé válik az antiszemita áramlat, amely főleg abban nyert eddig kifejezést, hogy a kommunista párt tagjai, valamint az ugynevezett ifju kommunista liga egyre gyakrabban vettek részt az antiszemita kilengésekben, — a zsidó munkások arra kényszerültek, hogy szélesebbkörű védekezési intézkedéseket léptessenek életbe. A zsidó munkások a kommunisták körében uralkodó és már türelmetlen antiszemitizmus miatt igen gyakran kénytelenek voltak elhagyni munkahelyüket és másutt keresni munkakalmat. Most aztán ezt a munkahely elhagyást rendszeressé tették és ezzel akarják kierőszakolni azt, hogy vádat emeljenek ellenük „munkadezertálás” című és hogy így az ellenük indítandó pör révén alkalmuk legyen nyíltan beszélni azokról az okokról, amelyek rákényszerítik őket, hogy munkahelyeiket elhagyják és hogy egyuttal hivatalos fórumok előtt emeljenek panaszt a gyárüzemi hatóságok ellen.

SIÓFOK

fürdőtelep

egyetlen orth. kóser étkezője

BATHYÁNY UCCA 18. SZÁM.

BLAU-né

Izletes, háziasan elkészített ebéd, vacsora, bejáróknak vagy házhöz szállítva. Mentérendszer.

Ugyanott szép szobák kaphatók.

A „három hét”...

„Kol rajdfeha hiszigühó bën hamczórtim — az összes üldözői utólérték Izraelt a határmentésig közölt” (ECHO). A talmud szerint Tamúz 17. és Ov 9. között.

A most folyó 3 gyászhet a **בין המצרים** nevet viseli. Ezen elnevezés kettős értelemben hozza kifejezésre Izrael legszomorubb évszakának gyászos jelenségét. E szó egyrészt a szorongatott helyzetet, másrészt határok közötti helyet jelenti. Kézenfekvő e két értelemnek az egymáshoz való tartozása, miután Izrael a szentély idején e hetekben történt nagy összeroppanása óta a diaszporában kisebb-nagyobb megszakításokkal, állandóan szorongatott helyzetben volt, amelyhez még hozzájárult azon körülmény, hogy elég gyakran a világ legkülönbözőbb határai között kellett emigrálnia és vándorolnia. Ezen fájdalmas és szomorú sorsunkat foglalja magában ez a 2 szó: *bën hamczórtim!* Kettős ez a csapás, mivelhogy bölcsen szerint „akinek rosszul megy a sora az egyik városban, vándoroljon ki egy másik városba”, és próbáljon ottan szerencsét. Bölcsen ezen tanácsára azt a kérdést intézték a Rasbó-hoz, hogy ha az ember sorsát az Örökkévaló intézi, akkor milyen értelme van annak, hogy próbáljon más városban szerencsét? Hiszen egy és ugyanaz a Mindenható segítheti őt meg itt, aki ott? *Rasbo* rezponzumaiban erre a következő logikus választ találhatjuk: Mivelhogy az bizonyos, hogy az ember maga kovácsolja a saját sorsát, t. i. ha valamelyes súlyosabb vétet követett el, úgy annak a következménye az ő balszerencséje, már most, minthogy bölcsen szerint a gólusz, a megszokott otthonából és hazájából való kivándorlás, vagyis az önkéntes száműzöttség, engesztelő hatással bír, fel lehet tételezni, hogy ezen lakhelyváltogatás, ami

mindenesetben nem valami kellemes dolog, esetleg meghozza neki a szerencsét, levezekelven eme gólusz által, az eddig akadályként fennálló valamely rossz tettét.

Ezen okfejtésnél fogva keserű érzéssel kell konstatálnunk, hogy sajnos kettős a mi büntetésünk. Száműzetésben élünk, de a száműzetés még sem hozta meg nekünk, sorunk jobbrafordulását. Éppen azért siratja *Jeremiás* próféta, mindjárt az *ECHO* elején, hogy ime mily nagy a mi fájdalmunk, hogy nem elég az, hogy a határok között „bën hamczórtim” állandó mozgó életet élünk még ott is „utólérték bennünket az összes üldözőink!”

Igaz azonban az is, hogy voltak jobb idők is. már a góluszban, de a mi nagyjaink akkor sem bírtak tele szívvel örülni annak. A híres *Kszáv Szajfer* a recepció törvénybeiktatása idején, drótot tartott, melyben legmélyebb hálájának adott kifejezést az uralkodó és kormánya iránt. Beszéde végén a drótot egy minden kommentár nélküli, következő elbeszéléssel fejezte be.

— Egy hatalmas királynak a fia valamely bűne következtében egy izben egy közönséges paraszt házba lett hirtelen száműzve, igen messze az ő szülőföldjétől és királyi fényű palotájától. Ezen elkényeztetten és fényben felnevelkedett ifjunak parasztmódra kellett tetgenne életét s apja sok lelkébeli kérelme dacára nem könyörült meg rajta. A paraszt maga — lojális ember lévén — szintén igen sajnálta. Egyszer azonban óriási lelkesedő ujjongással ront be a királyfi szobájába, hogy ime itt egy levél a királytól, miszerint intézkedik, hogy azonnal építtessék az ifjú királyfi számára itt a faluban egy megfelelő királyi palota és rendeztessék be számára egy udvartartás stb. Az ifjú azonban ahelyett, hogy megörült volna ezen

ÉKSZERÉSZ ES ÓRAS

Heiden Leó Budapest, VII., Király ucca 21.

TELEFON: JÓZSEF 381-10.

Valódi ezüst gyertyatartók, menórák beszomim-tartók, eszrogdobozok, szédertálak, serlegek nagy választékban.

Alkalmi és nászajándékok briliáns, arany és ezüst tárgyakban, dús választék!

Olcso gyári árak!

jó hírnek, sírva leborult a földre és alig lehetett magához téríteni. A paraszt ámulva és bámulva nézte a fiatal herceget és sehogysem tudta megérteni, hogy hát miért nem örül ezen kellemes és jó fordulatnak? Mire a királyfi megmagyarázta neki, mondván: mindaddig, amíg én parasztmódra éltem itt, minden reményem meg volt arra, hogy ez sokáig nem tarthat, mert elvégre mégis csak édesfia vagyok a királynak és rövidesen visszakerülök mint a trón várományosa. De most, látván azt, hogy a király még szükségét látja annak, hogy itt kényelmesebbé és elviselhetőbbé tegye a száműzetésemet, ki tudja, hogy vajon mikor számít-e engem magához visszafogadni...

Mindenféle szituációban nekünk tehát csak az az óhajunk lehet, hogy valósuljon meg a mult heti haftorában tett ígéret, amelyet az Örökkévaló Jeremiás által Izraelhez intézett: „*Zocharti loch Cheszed neurá-jich* — megemlékezem ifjúkori szeretetedről és teljes ragaszkodásodról...”

Stern Lipót (Párizs)

— Tíne a numerus clausus körül. Egy budapesti napilap részletes közleményben beszámol arról, miképen kezelik nálunk a numerus clausust. Egy gyárigazgató fia jelesen érettségizett s természetesen nem vették fel az egyetemre. Akadt egy egyetemi tisztviselő, aki az illető fiatal embert, mint „reformátust” felvettette a debreceni egyetemre, a fiatal ember tudta nélkül. A fiatalember levizsgázott s akkor kúnt, hogy ő maga a származási ivre zsidónak írta be magát, az egyetem anyakönyvében pedig reformátusként szerepel. Erre megsemmisítették a hallgatott tanulmányi éveit s vizsgáját, s próbálták megfélemlíteni a fiatalembert, hogy maradjon csendben. Az illető károsult azonban ártatlansága tudatában nem nyugodott s így került napvilágra az ügy. Az iratok között szerepel egy akta, amely szomorú, nagyon szomorú világot vet a dologra. A debreceni egyetem felveszi a jelentkező hallgatót „feltételeesen”, mert mellékelte olyan nyilatkozatokat — természetesen a tisztviselő által hamisítottak voltak — amelyeknek értelmében a református vallásra akar áttérni. Amíg ez az áttérés nem lesz államilag bevezetve — határozta a tanács — addig az egyetem nem ismeri el végleges hallgatónak. Dacára ennek a megdöbbentő aktának, az egyetem tanácsa a nyilvánosság elé engedte vinni a dolgot, mert megsemmisítette az illetőnek tanulmányi szemesztereit. — Mi nem vagyunk szakértői a magas tanügyi politikának; a kultuszminiszterium az egyetem autonómiáját respektálja, s nem akar tenni a dologban semmit. Mi csak szégyeljük, hogy ilyesmi előfordulhat Európában, 1931-ben.

A régi zsidó nők vallási életéből

A XII. században keletkezett „*Szefer Chaszidim*“ c. könyvben; a XIII. században íródott „*Ajr Zorúa*“ nagy műben, továbbá a *Mordechai*, a *Terümasz Hadesen*, *Rabbi Méir mi. Rothenburg*, a *Maharil* c. művekben gyakran találunk mellékesen eljuttatott megjegyzéseket amelyek rávilágítanak a belső zsidó életre és a gettó női világába. Kétségteljesül a középkoron végig a zsidó nő volt a vallásos háznak őrzője s alapja, kivált erényességben, jóságban, igénytelenségben s vallásosságban. Ez nagy szó. Mert nem szabad azt hinni, hogy a középkor csupa erkölcs s aszkézis volt s a mai kor csupa ledérség. Ennek bizonyítására elég megemlékezni Weinhold K. nagy tudományú művéről (*Die deutschen Frauen im Mittelalter*), ahol a középkori viszonyokat eképen rajzolja: „a házassági hűség csuffá lett, cselszövényes házasságtörés és gonoszkodó fajtalanág állandó irodalmi téma s irigylet ténykedés a ruha viselet ledér és arcátlan személyek, mulató kompániák kedvenc hozzátartozékai.“

A leányokat már kis korukban kezdték tanítani. A vallásos anyák elvitték a leányaikat a templomba s ott bizony ezek lármáztak is, (amint ezt R. Jiezechok *Ajr Zorúa* elpanaszolja). Tanultak imádkozni s *chümist* fordítani, de különösen a háztartás körébe tartozó dolgok pontos ismeretét sajátították el. R. Eliezer b. Joél nagynénjére, R. Semüél Falaise anyósára — mind-

ketten tajszeftisták — R. Chájmi az *Ajr Zorúa* fia saját feleségére hivatkozik bizonyos vallási szokások regisztrálásánál. (*Erré a témára még visszatérünk.*)

Egy párisi nő R. Jehüdo Sir Leon felesége kitünően tudott *ezieiszt* szöni. R. Salajmo Lürjó (*Mebersal*) oly rokon asszonyról beszél, aki egy rács mögött ülve, gemorera tanította a növendékeket. Természetesen ez csak kivétel volt, mert a fősúlyt a gyakorlati vallásos nevelésre helyezték, továbbá az erkölcsös viselkedésre. Egy tizenegyedik századbeli végrendeletben az apa kéri leányait: „ne járjátok az uccákon, ne álljatok az ajtó előtt s ne bámuljatok az ablakból minden arra menőre“.

A zsidó nők sokszor igen nehezen keresték kenyerüket. Voltak szövőnők, himzönők s a keresztény nők toalettjeit készítették. Gyakran házalni mentek falvakra s ekkor sokszor ki voltak téve durvaságoknak. Hogy milyen szomorú volt a helyzet mutatja R. Jehüdo Hachószid egyik előírása: „inkább a kolostorba menekülni, sem durva katonák kezeibe kerülni.“ Sok feljegyzés szól a zsidó asszonyok hősies kitartásáról. A becsület utján. Ezt csak a vallásos nevelés utján érheték el. A két nembeli ifjuság táncá természetesen szigorúan el van tiltva, mert „közöttük a szóton, a bűn táncol.“

A régi mesterek azonban számoltak a nő természetével. Megengedték a nőknek, hogy egy gyermek-

ágyas asszony házában kártyázzanak kedvük szerint. A nők Rajs-chaj-deskor nem dolgoztak, de szabad volt játszaniok — tojásért. Dióért is játszottak.

Mindezeket a dolgokat a rabbik eltiltották a férfiaknak, a nőknél eltiltották, mert ez kedélyüket felvidítja egy kissé, amire a sok szenvedés közepette szükségük volt. Nemesak szórakozni szerettek a nők, hanem megtették azt, amit az Orleansból való R. Avrohom leányai tettek: ha női társaságban ettek, akkor ép úgy imádkozták a *mezüment*, mint a férfiak...

Valódi juhturó

כשר אשיל למדרון

Schlesinger Izidor rabbi felügyelete alatt forgalomba hozza az

Országos

Magyar Tejszövetkezeti Központ

Budapest, I. Horthy Miklós-ut 113-121.

Levélcim: Budapest 4. Postafiók 20. TELEFON: LÁ. 3-29.

Az iskolai idényre

legelőnyösebben elhelyezheti fiúgyermekét *Virág Gyulánál*, hol szigorúan orthodox kóser, elsőrangú, bősféles el látást, gondos felügyeletet és vallásos nevelést kaphat. Az összes iskolák közelében. Legjobb referenciák. Cim: VIRÁG GYULA

Budapest, VI., Ó ucca 42. II. emelet.

A munkácsi főrabbi jelenleg Trencsén-telepen üdül, ahol a rabbi ottléte óriási idegenforgalmat idéz elő. Különösen szombatra jönnek igen sokan.

— A tiszaszalkai esküvőn, mely június 26-án folyt le, a mátészalkai főrabbi vállalta finomlelkű nevével együtt az „unterführer“ tisztét és gyönyörű drosót mondott a főrabbi a lakomán, amikor szívükre kötötte a tiszaszalkai híveknek az elhunyt Schwarcz Zelig metsző hátramardottainak támogatását. — Schwarcz Manó az elhunyt fia ezennel a nyilvánosság előtt mond köszönetet Grünbaum Frigyes mátészalkai főrabbinak, mert pártfogásban vette az elhagyatott özvegyet s árváit és országos akciót indított érdekükben.

— Délafrikai rabbi a saboszért. Johannesburgból jelentik: Dr. Landau országos főrabbi elnökletével a délafrikai rabbi egyhangú határozatot hoztak, melyben mindennemű naptárreform ellen, mely a szombati nap állandóságát megbolygatja, a legelőnyösebben tiltakoznak. A rezolúciót, elküldték a Népszövetséghez, valamint a Szombattartók Világszövetségének, Berlinbe.

Az ortodoxia küzdelmei Nagyváradon

— Történeti visszapillantás —

A *Zsidó Ujság* 3 hét előtti számában érdekes ismertetést olvastam a nagyváradai Chevra által kiadott „Kétszáz év az emberszeretet szolgálatában“ című ünnepi iratról. De az ismertetésből úgy látszik, hogy a könyv írói nem domborították ki eléggé azokat a küzdelmeket, amelyeket a nagyváradai hitközség s így a Chevra kebelében belül is a radikális ortodoxia a neológia felé orientálódó irányzattal folytatott vagy 14 éven keresztül — az 1869-i kongresszustól *Fuchs Mór* főrabbi meghívásáig.

A kongresszuson Nagyváradot, *Landesberg J. L.* főrabbi képviselte. Rendkívül nagy tudású férfiú, de a harctól irtózó. Nagyváradon megalakult a neológ hitközség, kis templomot is állítottak, avató szónokul meghívták dr. *Rosenberg Sándor* kaposvári hitközséget, aki már akkor szélső reformer hírében állott, s aki később, mint aradi főrabbi a zsidó-keresztény párokat meg akarta áldani az ő templomában. Az avatáson megjelent — a béke kedvéért — *Landesberg* főrabbi s *Frankl Löbl* vezetésével több orthodox vezérférfiú. A mindenáron való békét hangoztatás mindig jobban s jobban sodorta a hitközséget a neológia felé. Az elnökök s az előljáróság tagok mind rokonszenveztek ezzel az irányzattal. A Chevra Kadisa pedig a pénzes neológ tagok miatt szintén hallgatott.

A hitközség ortodox jellegéért a küzdelmet az 1869-ben alapított *Sasz Chevra* indította meg. Oda tömörültek azok, akik az ortodoxia erejét a tanulásban s a hagyomá-

nyok szigorú megtartásában látták. A surlódások megkezdődtek. A *Sasz Chevra* elnöke: *Kurländer Rafael* 1872-ben megbukik; mint chevrai elnököt 1875-ben megválasszák, de 1878-ban újra megbukik és helyette a neológ *Ausländer Simon* lesz elnök. Ez már mégis recenziust keltett s akkor megválasszák *Lówy Salamont*, aki — mindkét hitközség adófizető tagja volt, mint akkor Váradon igen sokan. Következő évben elhunyt *Landesberg* főrabbi s ekkor a *Sasz-Chevra* sziklavárában összegyülekezett férfiak, a kik mindegyike bajvívó volt a misnóban s a gemoróban (*baalé tereszín*) megostromolták a hitközség akropolisát, megvívják, el is foglalják. *Ullmann Izidor* lesz az elnök s a kibukott *Held* elnök — statusquo hitközséget alakít. *Ullmann Izidor* mint a *Sasz-Chevra* jegyzője kezdte hitközségi karrierjét *Kurländer* elnöklése alatt s megtartotta a jegyzői tisztséget mint hírneves hitközségi elnök is, 1900-ig. Ő vezette a jegyzőkönyveket héberül, évi beszámolóit, melyeket a szijümök alkalmával tartott, a talmudi nyelv (*gemóre-lósen*) muzivstílusának remekei voltak. *Ullmann* irányította a főrabbi választást is, melyen *Fuchs Mór* szeredi rabbit választják meg. Ő vele kezdődik a céltudatos ortodox irányzat, amelynek még sok küzdelme volt azután is. E küzdelemnek egyik emléke az *esketési pavilon*. *Landesberg* főrabbi a templomban esketett, *Fuchs* főrabbi ezt nem akarta megtenni, a régi hitközségi orthodoxok viszont nem akartak szabad ég alatt *chüpot* állíttatni. S akkor úgy oldották meg a kérdést, hogy elegáns pavillont építettek, melynek kis nyitott része alá állították most is a *chüpo*-t. Mindebből tehát kiderül, hogy a hitközség ortodox jellegét nem egyes adminisztratív külsőségek, hanem a tagok Tóra-szellemi élete adja. Ezért

tanulságos példa, hogy mint lett a nagyváradai *Sasz-Chevra* a hitközség vallási életének regenerátora.

Ószof Hamazkir

Villanykörte és saboszlámpa...

Az „Israelit“-ből vesszük át a következő apróságot, amelynek szerzője a 13 éves *Hanna Bertinger*.

Péntek este volt. A nyolckaru olajlámpás a szent sabosz tiszteletére ünnepélyesen és csendesen szórta világosságát. Egyszerre megszólalt mellette a villanykörte: — Szegényes lámpa vagy te, csak egyszer hetenként világítsd és olyan fontoskodóan teszed, én ellenben naponként juttatok világosságot az embereknek.

— Ne légy oly büszke, — mondotta szerényen a sabosz-lámpa — te ugyan naponként adsz világosságot, de csak arra szolgál a világosságod, hogy valamit utána nézzenek, de én a szent sabosz kedvéért vagyok meggyújtva. Ha nem is ragyogok oly pazarul, mint te, de fényem elegendő a sabosz bevilágítására. És ha az egész család a fehéren terített asztal mellett ül s feltekint hozzám, akkor nem cserélnek veled.

— Na, mondja a villanylámpa, te csak szombatra tartogatsz a fényedet, akkor én sokkal több vagyok, mint te. Én ismert vagyok az egész világon, téged pedig csak a zsidók ismernek. Engem csak az ember olthat el, de téged minden szelöcske elolthat.

Alig fejezte be a villanykörte e szavait, amikor ropogni kezdett. Villám felvillant s mennydörgés következett. A villanykörte pislogni kezdett, a saboszlámpa azonban teljes fényében tovább világított. A villanykörte, amely előbb oly büszkén beszélt, egyre sötétült. Még egy felvillogás és elaludt a villany. A saboszlámpa bámulva nézett a villanykörte, amely azal dicsekedett, hogy szél neki nem árthat csak ember olthatja el, pedig most emberkéz nem nyúlt hozzá. A villám volt az, amely a vezetékbe beütött. Így bűnhődött a villanykörte az ő hiu beszédéért. Azóta csendesen s nyugodtan égett a saboszlámpa mellett, s soha nem gunyolódott...

Szombattartó szappangyárnál vásároljunk!

lelkismerete, ruhája tiszta lesz, ha Menorah ort. kóser szappant vesz

Menorah
szappan és mosópor

Rauchwerger
salgótarjáni szappangyár

Vyhne-fürdő

(Szlovenszko)

Orth. *Orth. Kóser* vendéglő a zlaté-moravcei (aranyosmaróti) főrabbi ur felügyelete alatt.

Elsőrangú konyha, pontos kiszolgálás. Napi teljes ellátás 28.— cK

Tulajdonosok:

Deutsch & Neuwirth.

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista

Most

Budapest, Dob-utca 27.

(Skrek-ház) Lift.

SZENZÁCIÓS UJDONSÁG!

Meleg ételnek és itálnak Meleg-étel- és itál-
Meleg-étel- és itál-
Meleg-étel- és itál-

Original **THERMID** Stabil

HŐTARTÓ PALACK

Csaknem törhető!

30 órán át forrón, 72 órán át hidegen tartja a folyadékot.

Magyarországi vezérképviselő és raktár:

DEUTSCH MÓR ÉS JENŐ

Budapest, VI., Paulay Ede ucca 57.

Telefon: 225-80.

Heves összecsapások a XVII. cionista világtalálkozásra, Baselben

Június 30-án, kedden este nyílt meg a cionista világtalálkozás.

A kongresszus nagy s komoly nehézségekkel teltett viszonyok között nyílt meg. A két év előtti pogromok reflektorként világítottak be a palesztinai munka nehézségeibe. Utána jött a Shaw-jelentés, amely egészen meg akarta akasztani a zsidó bevándorlást, amíg arab munkanélküli van. A helyzet feszültségét némileg enyhítette az angol miniszterelnök, MacDonald levele. A normális állapot amelyre egy zsidó emigrációnak szüksége van, még nincs helyreállítva. A gyarmatiügyi miniszter Passfield, a palesztinai tisztviselők egy nagy része az arabok pártján van. Ez a helyzet megrendítette a szervezet elnökének Weitzmann professzornak pozícióját, aki véglegesen távozik. Hogy mi legyen tovább — ezt pontosan nem tudja senki. A cionisták egy része, a revizionisták a legélesebb harcot követelik Anglia ellen s bizonyos fasiszta módszerrel, erőszakkal akarják a zsidó többséget előidézni s egész Palesztinát, a most tőle elszakított Transjordániával (Éber Hajardén) együtt zsidó országgá lenni. Elkészítették elcsesései Weitzmannnak.

E rendszer ellenzői s a mai állapot legkitartóbb hívei — a balpárt, a szocialista „Poalé Cion”. Ezeknél vallási s nemzeti szempontok nem játszanak szerepet, csak gazdaságiak s így a mai alapon — esetleg Weitzmann alatt is — az arabokkal egyetértve akarják a további kolonizációkat. A kettő között áll a klal cionisták pártja, amely Weitzmann eljöttét, de Angliától követel több támogatást s nagyobb erélyt az arab kérdésben. Ilyen auspiciumok mellett nyílt meg a kongresszus 350 delegátussal.

A Népszövetség két megfigyelővel képviseltette magát a kongresszuson.

Nachum Sokolow nagy beszéddel nyitotta meg az ülést. A svájci kormány s egyéb testületek — így a Népszövetség nemzetközi munkaügyi hivatalának nevében Albert Thomas — üdvözölték a kongresszust. Utána Ruppin referált „a palesztinai munka problémái” címen. A kiváló tudós reális szám adatokkal és dokumentumokkal bizonyította, hogy az

arab bérlőknek egészen kis száma adta fel mezőgazdasági tevékenységét a zsidó földvásárlás következtében, de ezek is kártalanításban részesültek. Palesztinában nincs földhiány. Egyedül a tengerparti síkságon és a Jordán völgyében mintegy 50.000 családot lehet mezőgazdaságba telepíteni, anélkül, hogy ezáltal a jelenlegi bérlők sérelmet szenvednének.

Július 1-én Weitzmann két és fél óráig bucsubeszédében fejtegette a palesztinai problémák egész komplexumát.

Utána Brodetsky professzor az exekutíva londoni politikai munkájáról számolt be. Az angol kormány u. n. Fehérkönyve hamis alaphőlyök indult ki. A MacDonald-levele alkalmas bázis volt további tárgyalásra, különösen azért, mert megállapította, hogy mit is kell érteni a zsidó földvásárlás által tönkrement arab alatt s így kiderül, hogy nem igaz, hogy a zsidó földvásárlás tönkreteszti a szegény arabot. *Ellenkezöleg.*

Utána Ussischkin Menáchem, a Keren Kajemet elnöke referált. Azzal kezdte:

— A legújabb zavarásoknál 160 vértanút temettünk el, de 3000 zsidót hoztunk be. A palesztinai zsidókérdés archimedési pontja az: mennyi földet bír a zsidóság megvásárolni? Ha elegendő föld lesz, 20 Passfield nem érthat, ha nem lesz föld, 20 Balfour nem használ.

Dr. Hantke a Keren Hajeszodról számolt be. 25 százalékkal csökkentek a bevételek. Jöjjön a magántőke Palesztinába s segítse a fejlődő életet. Arlosoroff Chájim a palesztinai építő-munka közigazdasági helyzetéről beszélt. Az utóbbi 10 évben 90 millió dollár jött Palesztinába s 90.000 zsidó vándorolt be, tehát minden egyes zsidó bevándorlása 1000 dollár tőkebefektetésnek felel meg. Legalább 20.000 embert kell évenként behozni, a szükséges pénzt csak egy nagy nemzetközi kölcsön útján lehet előteremteni. A kölcsönt Anglia s a Népszövetség segítségével kell megszerezni. A tárgyalások folyamatban vannak.

Rosenbluth, a szervezet fejlődéséről beszélt. Az ifjuság nagy szerepet játszik egy a szélső baloldalon (Poalé-Cion), mint a szélső jobboldalon (revizionisták). A je-

lentésekhez való vitát a palesztinai munkászervező Ben Gurion kezdte meg. Weitzmann mellett van. Nem akar radikális eszközökhöz folyamodni. Az arabokkal békét kell kötni azon alapon, hogy annyi zsidó bevándorlót kell beengedni, amennyit az ország elbir.

Ezzel szemben a revizionisták vezérszónoka Jabotinsky tüzet és lángot okádott Angliára. Nem lehet addig béke, amíg a Jordán két partján nincs zsidó többség. Amíg ezt Anglia nem segíti elő, igazságtalanságot követ el. Fel kell rázni a világ lelkiismeretét.

Ussischkin elutasítja Jabotinsky fejtegetéseit. Anglia hatalmas, a zsidóság gyenge, de a zsidóságnak szüksége van Palesztinára, kérjük Angliát ne ismételtesse meg a kis Dávid harcát Góliát (Góliáts: hapelisti) ellen... Utána Eder (London) Weitzmann politikáját védi. Grünbaum varsói szjeim-képviselő Weitzmann politikáját halottnak mondja, de Jabotinsky támadását mint célszerűtlen viszályt elutasítja.

Berl Locker erősen támadta a revizionistákat, akiket Hitler-cionistáknak nevezett, mire a revizionisták részéről azt kapták feléje: „Antiszemita vörös banda, menjen Moszkvába”.

Kisebbségi mérvű tehetőségre is sor került, amire felfüggesztették az ülést.

Pénteken, július 3-án Lichtheim a revizionista álláspontot vallja és a „Jewish Agency” rekonstrukcióját tartja szükségesnek. Farbstein a mizrachista frakció nevében támadja Weitzmann. Blumenfeld (Berlin) attól fél, hogy a revizionista szölamok elidegenítik Angliát a zsidóságtól, s az arabokhoz irányítják. Az utolsó szónok dr. Wise amerikai reformrabbi volt. A kiváló szónok hírében álló férfi a leghevesebben támadta Angliát, hogy nem teljesítette vállalt kötelességeit a zsidósággal szemben. Hogy Anglia lássa, hogy a zsidóság megelégedte az eddigi politikát az angol-barát politika képviselőjének. Weitzmannnak lemondását okvetlenül el kell fogadni.

Az ortodoxia az ismert vallásbeli differenciák miatt távol áll a mozgalomtól s így a kongresszuson sem vett részt.

Kizárólag egyedül orthodox kóser
WEISZ MÓR keksz, teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon: József 423—65.
Fagylalt, ostya, nápolyi szelet és különféle ostyák

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

Vázsonyi János

Először hallottam öt két évvel ezelőtt, amidőn ügyvédi vizsgája alkalmából banketten ünnepeltük. „Nehéz egy szobor fiának lenni, nehéz egy történelmi névvel végigküzdeni az életet...” És tartalmas beszédében felragyogott atyjának rethori ereje. „Mi azt hisszük, — mondja, — hogy Amerika a korlátlan lehetőségek hazája, holott ez nem áll, mert Amerikában egy ökörből csak konzerv lehet, nálunk ellenben még politikai potentátor is”.

Másodszor hallottam 1930. november táján, amidőn az Ifju Demokraták Országos Szövetségében a „30 évesekért” szállt sikra. Amidőn elpanaszolta, hogy ebben a korban nehéz az ifjuság helyzete. Régen, ha egy fiatal emberben megcsillámlott a tehetség szikrája, a beérkezett nagyságok magukhoz ölelték, istápolták, mert életük folytatását, munkájuk eredményének biztosítását látták bennük.

Legutóbb hallottam öt, az egyik elmúlt szombaton este, amidőn a választási harcok politikai arénájában ki tudja hányadszor volt kénytelen kifejtetni politikai nézőpontját és fáradsága dacára rövid programjában, szónoki erejével és érvek súlyával annyira magával ragadta a hatalmas tömeget, hogy önkénytelenül is kiérettük, hogy a mulandóság távlatából újra visszatért ő, az ifju Vázsonyi.

És nekem eszembe jutott Pitte

Szellemi gyöngyök

Gazdag és szegény. Egy chosid meglátogatta R. Aharon Jesájo Aptert. Az illetőt igen gazdag embernek tartották. Igen soká időzött a rebbenél. Utána egy szegény chosid járult a rabbi elé, akit a rabbi rendkívül gyorsan elintézt. A szegény ember elkeseredésében azt a bátorságot vette magának, hogy felpanaszolta a rebbenek ezt a bántó megkülönböztetést.

A rebbé mosolygott s ezt mondotta: — Ne haragudjál, téled pár perc alatt tudtam meg, hogy milyen vagy, a másikkal órákig kellett társalognom, amíg megállapítottam róla, hogy még szegényebb nálad.

A rabbi galoensija. A lodzi főrabbi R. Elíjő Chájim Meisl egy ízben elment felkeresni egy hívet, aki nem viselkedett becsületes zsidóhoz illően. Esett az eső s a rabbi galoensit vett föl. A főrabbi rendkívül kemény hangon felelősségre vonta a rossz híre jutott hívet, amire ez bosszantani akarván a rabbit, ezt kérdezte tőle:

— Jó zsidó. Brodsky kiewi cukorgyáros meglátogatta Karlsbadban az ott üdülő híres salanti Rabbi Jiszroél s bucsuzásakor egy 100 rubelest nyújtott át neki. Rabbi Jiszroél csodálkozva kérdi:

— Mi ez?
A gyáros feleli:
— Nálunk, chosidoknál szokás, hogy ha meglátogatunk egy „jó zsidót” (ch-

angol miniszterelnök fiának az esetét. Amidőn az angol alsóházban első beszédét tartotta meg, a képviselők kíváncsian gyűltek össze, hallani akarták az „oroszlán fiát”. És amidőn az ifju képviselő beszédének elejét elmondta, összebujtak és azt mondták, ez nem az oroszlán fia, ez maga az oroszlán...

Dr. Groszmann Frigyes

Hitközségi szakadás Beregszászon

A vallásos díszidensek kényszerűségéből „neológ” jelző alatt új hitközséget alakítanak

Mint Beregszászból kapott röpiratokból látjuk, a hitközség kettészakadása sajnos, komoly mérveket ölt. A hitközség hivatalos pártja lenyomatja azokat a dicsőítő bizonyítványokat, amelyeket a jelenleg megválasztott Hirsch Salamon főrabbi kapott 1909-ben a somlyói főrabbitól (aki most elfordult tőle), továbbá 1917-ben a pozsonyi főrabbitól. A főrabbi választást teljesen szabályosan tartották meg, mert igaz ugyan, hogy a kirendelt kormánybiztos írta ki a választást, de a hitközségi tagok adták le szavazataikat arra a jelöltre, kire akarták.

Az ellenpárti röpirat ezzel szemben 35 rabbitól hoz nyilatkozatot arra, hogy a főrabbiaválasztás érvénytelen, mert Hirsch főrabbi nem akart din-tajro elé állni.

— A régi rabbi is jártak galocsiban?
— Nem — felelt nyugodtan R. Chájim — mert a régi községekben nem volt annyi sár és iszap...

A szerény nester. A radini híres gaon R. Jiszroél Mír Hákajhén, a *Choféc Chájim* szerzője igen alacsony növésű ember. Történt egy *Szimchas-tajro* napján, hogy növendékei vallási lelkesültségükben tánóra kerekedtek. A táncolók között a kistermetű mester nem látszott ki. Erre egy tanítvány könnyedén felkapta és az asztalra akarta állítani. A mester nem engedte, hanem szerényen megjegyezte:

— Nem szabad magasabba állítani valakit, mint amilyen...

— Jó zsidó. Brodsky kiewi cukorgyáros meglátogatta Karlsbadban az ott üdülő híres salanti Rabbi Jiszroél s bucsuzásakor egy 100 rubelest nyújtott át neki. Rabbi Jiszroél csodálkozva kérdi:

— Mi ez?
A gyáros feleli:
— Nálunk, chosidoknál szokás, hogy ha meglátogatunk egy „jó zsidót” (ch-

A 35 rabbi közül felemlítjük a következőket: Winkler (Mád), Spira (Munkács), Silberstein (Beled), Rosenbaum (Tálya), Weinberger (Dun-Sztrada), Teitelbaum (Putnok), Katzburg (Ózd), Buchsbaum (Galanta), Pollák (Szerencs), Widder (Nyíregyháza), Leichtig (Dombrád), Brisk (Tiszadada), Kohn (Forró), Ehrenreich (Somlyó), Teitelbaum (Nagykároly).

A rabbi megengedték a chosidoknak, hogy külön váljanak. Az első lépés megtörtént.

Kb. 2000 lelket számláló 400 vallásos család, kilépett az anyahitközségből.

Az új alakulat a „*Kahal Sajmré Hadosz*” nevet viseli. — A szabályok értelmében, mely szerint 2 orth. hitközséget egy helyen nem engedélyeznek — az új chosid-hitközség csak *neológ* alapon létesülhet. Szomorú dolgok!

„FAVORIT”
fest, mos, tisztít
VI. PAULAY EDE-UCCA 51.
Szombaton zárva.
Értesítésre házhöz küldök.

Legrégibb és legismertebb
orth. כשר
kávézó és étkező
PAPPER ALBERT
Budapest, VII. Rombach ucca 15.
Husos menü P 1.10 — Vidékiek
találkozó helye

— Különös szokás, — mondja a rabbi — nálatok az a jó zsidó, aki pénzt vesz, nálunk Litvániában az, aki pénzt ad...

Ez aztán élet! Két szegény vándor Frankfurtban rőtta az uccákat s könyöradományokat gyűjtött. Utjukban betévedtek a temetőbe s nézték a szép sírköveket. Amikor a Rotschildok pompás síremléket látták, ezt mondta az egyik őszinte elragadtatással:

— Látod, ezt nevezem igazán életnek...

— Valami furja oldalát. Egy kis fiu tanulja *Eva* az első nő történetét s rendkívüli módon tetszik neki, hogy oldalbordából került ki az első asszony. Egynéhány nap múlva a fiu rendkívül ijedt arcú néz a melamedra. Ez résztvevőleg kérdi tőle:

— Mi bajod van?

A fiúcska oldalán tartja a kezét s mondja:

— Ugy fáj az oldalam, talán én is kapok egy Évát...

Spector.

Az első zsidó mezőgazdasági telep Németországban

Berlinből jelentik: A napokban volt az első zsidó mezőgazdasági telepnek alapkövetétele Németországban, a Kallbus melletti Gross-Gaglow-ban. Ezt a telepet már régebben szerezte meg a németországi zsidó telepítő szövetség és néhány telepes már működik is a birtokon. Az alapkövetétele az összes zsidó szervezetek képviselőinek jelenlétében folyt le.

A berlini zsidó hitközség „Gemeindeblatt”-ja ebből az alkalomból érdekes cikket közöl „A német zsidóság sorsfordulása” címen. Többek között a következőket írja:

— A német zsidóság egy új korszaka előtt állunk: zsidó mezőgazdákat és kertészeket fogunk letelepíteni német földön. Sajátságos, hogy csak most fogunk ehhez a munkához, amelyről dr. Franz Oppenheimer azt írja, hogy „biztosítani kell a zsidók számára a belső kolonizációban őket megillető helyet, mely Németország szempontjából is fontos jelentőségű”.

— A háboruig jól ment sorsunk Németországban. Mint kereskedők, iparosok, lateinerek és a szabad foglalkozás ágakban biztos egzisztenciához és bizonyos fokú jóléthez jutottunk. A háboru és az infláció a vagyonaink nagyrészt elpusztította, a kereskedelem a trösztök és a szindikátusok alakulásával elsorvadt, az akadémiai hivatások tulsufaltsága ezeket az egzisztenciákat megsemmisítette. Az egykor egészséges középosztályu német zsidóság mindjobban elproletárosodik, a munkanélküliség soha nem sejtelt méreteket öltött közöttünk. A német zsidóság magas színvonala, amely lehetővé tette a magas kultúrszínvonalat, a német zsidók szellemi fölényét a világon, alásüllyedt. A kivándorlás, amely máskor politikai és gazdasági bajainkon segített rajtunk, ma lehetetlen, mert nincs hova vándorolni. És a gazdasági leromlottság mellett itt van a német zsidóság politikai és szociális nyomora.

— Mi német zsidók, katasztrófális helyzetben vagyunk. Magunk kell, hogy segítsünk magunkon, még mielőtt késő lesz, mielőtt anynyira legyengülünk, hogy többé nem segíthetünk magunkon.

— A Zsidó Mezőgazdasági Telep

mult évi július havában megszerezte a Kottbus melletti Gross-Gaglow birtokot. A berlini hitközség 100 ezer márkát bocsátott rendelkezésre erre a célra. Az átvétel után nyomban központi kertészetet létesítettünk, a telepítési tervet kidolgoztuk, a központi öntözés építés alatt van és az első 8 telepes helye megművelés alatt áll. Február óta 25 zsidó mezőgazda és kertész dolgozik a telepen, a legjobb egyetértésben azokkal a keresztény munkásokkal, akiket a birtok megvételénél átvettünk. 8 kertész, akik még ebben az évben lesznek letelepítve, dolgozik a maga egzisztenciája felépítésén, abban a boldogító tudatban, hogy saját talajukon fognak saját házukhoz és megélhetésükhöz jutni.

A cikk ezzel fejeződik be: Gross-Gaglow egy példa és egy kezdet. A zsidó nyomort zsidó telepítés által megoldani, vagy enyhíteni olyan feladat, amely minden német zsidó és hitközség kötelessége.

AKTUÁLIS REJTVÉNY

— Egy 4 betűs szó. —

(Kesztenbaum Samu, Kralovo n/T.)

בלי ראש כאחד מן הגדולים אני
בלי אחר מתוך מעמי
בלי שניהם משבטי ה' אני
במעלות האחרונ תמצאני
לפני חנו אבותינו.

SZOMBATHELYEN legiszte- sebben és legolcsóbban ét- kezhettek EINHORN SIMON

orth kóser vendéglőjében, Belsikátor 3
Előzékeny és pontos kiszolgálás.
Lakodalmat jutányosan vállal.

x Meleg ételt ehet szombaton a (csaknem törhetetlen) Thermid Stabil hőtartó palaack és ételhordó használata által. Nélkülözheti a sötétkályhát! Folyadékot 36, főtt ételt 12 órán át melegen tart, tehát a másnapra elkészített étel teljes frissességben fogyasztható el! Gyermeknél vagy beteg embernél nélkülözhetetlen! Vezérképviselet és raktár: Deutsch Mór és Jenő, Budapest, VI., Paulay Ede ucca 57.

Szerkesztői üzenetek

G. F. Rákoshegy: כח! — Krém: krémpor hechser nélkül készül. — Reesk: Túl komplikált. — Nagyhalász: Igenis, követelheti. — Ószl napsugár: Sorra kerül. — L. K.: Rajs-chajdes bencsolás dacára mondanak Av horachamim. — L. B. Mint külföldit kezelik.

MIELŐTT SIRKÖVET (מצבה-ת)

vásárol, saját érdekében kérjen költségvetést
RÓNA SANDOR sirkögyarából, NYIREGYHÁZA. Telefon: 219.
Orth. Templom közelében.

Családi hírek

Steinberger Sámuel Nyirbátor, eljegyez-
te Weisz Mózes leányát Piroskát, Máté-
szalkáról.

Szellemességek . . .

Reb Fischl először utazott a vonaton. Szóba ereszkedik a kalauzal:

— Milyen messze van Krakótól Lembergig?

— Háromszáz kilométer, — felelte a kalauz.

— És Lembergől Krakóig?

— Micsoda kérdés? Ugyanany-
nyi, természetesen.

— Csodálatos!

— Micsoda csodálatos?

— Az csodálatos — magyarázza
reb Fischl a gójnak, — hogy nála-
tok egész más számítások vannak
mint nálunk. Mert nálunk például
Eszterbőjtőtől Purimig csak egy
nap, ellenben Purimtól Eszter-bőjt-
jéig egy egész esztendő.

*

A dubnói magid meglátogatott
egy nagyon gazdag és nagyon fu-
kar zsidót.

— Beteglátogatóba jöttem, —
mondotta — ami szent parancsolat.

— Hiszen én nem vagyok beteg
— csodálkozott az adománykérés-
től félő fukar házigazda.

— De írva van Kajhelesz köny-
vében — feleli a magid. — „S van,
akit megáldott vagyonnal és bő-
séggel az Isten és nem cselekszik
pénzével semmi jót, ez is betegség
és szélkergetés.”

— Akkor köszönöm a látogatást
— dadogott a házigazda nagy za-
varban.

— Igen ám — folytatta a dubnói
magid — de azt mondja a Talmud:
„aki a beteget meglátogatja elviszi
betegségének hatvanad részét.” Én
is szeretnék elvinni valamit az Ön
betegségéből.

A fukar gazdag megszegyenülve
nyult a zsebébe, hogy teljesítse a
szellemes magid kívánságát.

*

Az ájtatos imádkozónak —
mondja a Talmud — arra is kell
ügyelnie, hogy lépései az életben
egyenesek legyenek. Iparkodjunk
az angyalokat mintaképpül tekinte-
ni, akikről az Irás azt mondja,
hogy: „veraglélhem regel jesóró —
egyenes úton járnak” ... Járjunk a
Tóra ösvényein s akkor nem köve-
tünk el ballépést.

A prágai gólem

Történeti elbeszélés

2.

Irta: Bloch Chájim

Teltek az évek, a fiu megnőtt. Bár Wormsban, a nagy Rasi szellemétől átítatott városban is lett volna kellő alkalom, hogy a talmudikus tudományokban kiképezzék, de szokás volt, hogy a tanulni vágyó ifjak a messze távolba mentek, hirneves mesterek lábainál tudásszomjukat oltani. Bölcsseink a Perek-ben is azt mondják: „hevé gajle limekajm Tajró — vándorolj oly helyre, ahol Tóra van . . .”

Igy került Juda Löw Prágába, ahol az ottani rabbiiskola legkiválóbb tanítványa lett. Lakott abban az időben Prágában egy dusgazdag és jámbor életű ember: Reb Smelke Reich. Midőn ez az ő bájos, finomlelkű lányának férjhezmenetelére gondolt, választása Löwre esett. Mert eltekintve annak személyi kiválóságától, nemese családból származott, mellyel a gazdag Reb Smelke is szívesen veszi fel a rokonság kötelékét. Löw tehát az akkori szokásnak megfelelően, alig 15 éves korában vőlegény lett, Reb Smelke lányával, Perelevel.

Reb Smelke kívánságára Löw a lublini jesivára ment, ahol akkor Rabbi Selojmo Lürjő, a Mehersal, a diaszpóra tündöklő csillaga ragyogott.

Mialatt azonban a vőlegény fáradhatatlan szorgalommal csak a tudománynak élt, a menyasszonyos háznál nagy változások mentek végbe. Egy szerencsétlen üzleti vállalkozás a nemrég még dusgazdag Reb Smelket tönkre tette, s immár szó sem lehetett arról, hogy a lányával ígert hozományt elő tudja teremteni. Reb Smelke erre az időközben 18 éves Löwnek a köv. levelet írta:

— Kedves Fiam! Miután bölcsseink utasítása értelmében 18 éves korban nősilni kell, de én a beígert hozományt megadni képtelen vagyok, — nem akarlak téged az adott szavaddal lekötni: mi feloldunk ígéreted alól, s nősilésedre vonatkozólag teljesen szabad kezdet biztosítunk neked.

A nemesszivű Löw azonban a következőképpen válaszolt:

— Én bizom Isten segítségével és várni fogok amíg a Mindenható megsegít benneteket. . . S csakis abban az esetben leszek feloldva ígéretem alól, ha Perele másnak a mátkája lesz.

Azonban R. Smelke viszonyai csak nem javultak. S Perele élelmiszerüzletet nyitott, hogy szülei szűkös helyzetén segítsen. Csaknem 10 esztendő telt így el. Löw híven kitartott házassági ígérete mellett, nem nősil, hanem teljesen a Tórának szentelte életét. A szegény Perele napjai pedig egyhanguan peregtek le a mindennapi kenyérgond örlő fáradalmi között.

Történt azonban egy szép napon, hogy hadsereg vonult át Prága városán. Midőn az élen haladó magas rangú tiszt Perele boltja elé ért, kinyújtotta kardját a kis bolt kirakatába, s egy kenyeret emelt el onnan. Szegény Perele ijedten felsikoltott s könyörögve kérte a tisztet, hogy fizesse meg a kenyér árát, mert ezen szegényes bolt jövedelméből tartja el szüleit. A leány szavai láthatólag megindították a tisztet. Ez leoldotta a nyeret lova hátáról s a következő szavakkal adta oda: — Éhes vagyok, de nincs nálam pénz. Vedd tehát e nyeret fizetés gyanánt!

A tiszt ezzel tovalovagolt. Perele Istenben való reménye és hite nem maradt jutalom nélkül. Amint közelebről meglepetéssel pillantotta meg annak tartalmát: egy hatom arany

tallért. A nagy és váratlan szerencsében első gondolata szegény szülei voltak, s azonnal haza sietett. Örömkönnök közt tudatta velük a csodálatos eseményt.

S Reb Smelke nem kételkedett benne, hogy a magasrangú katonatiszt senki más nem lehetett, mint Elijáhü próféta és hogy szerencsecsillagának újbóli felvirradását veje érdemeinek köszönheti. Azonnal értesítette is Löwöt a csodálatos történetről s egyben felszólította, hogy most már jöjjön mihamarább Prágába, ne halassa továbbra az esküvőt.

Löw boldogan sietett Prágába, feleségül vette jámbor menyasszonyát és nem telt el hosszu idő, amíg öt Posen hitközsége rabbijául választotta.

Löw — prágai főrabbi

Löw rendkívüli tudásának és éles, mélyszántó gondolkodásának csakhamar híre kerekedett. Olyannyira, hogy amidőn az ősi, prágai hitközség olyan rabbi után nézett, aki egyben méltó utódja is legyen a régi dicső emlékü prágai mestereknek, lelkipásztorokul a még fiatal Löwöt szemelték ki.

S Prága nem csalódott a fiatal tudóban. Mert Löw rabbi itt megtalálta azt a talajt, melyen rendkívüli tehetsége a maga teljes nagyságában kifejlődhetett. Ragyogó ékesszólása és gazdag nyelvismerete a nem-zsidóknál is feltűnést keltett. S korának legkiválóbb keresztény tudósai, mint Tycho de Brache és Kepler János büszkén vallották barátuknak.

Prága zsidóságának égboltozatát akkoriban sűrű felhők borították. A katolikus papság keze erősen nehezedett rájuk s a gettó védtelen zsidói szabad prédára adattak a felbőszített tömeg dühének. Legtöbbet itt is a vérvád isszonyu átkától kellett szenvedniök. Különösen egy Taddäus nevű lelkész egy fanatikus zsidógyűlölő, buzgolkodott szüntelenül minél nagyobb éket verni a zsidók és keresztények közé.

Löw rabbi azonban nem nézte tétlenül ezt az igyekezetet. Levelet intézett Silvester János prágai kardinálshoz, adjon neki alkalmat arra, hogy nyilvános vitában szembeszálhasson a zsidókat alaptalanul vádoló papokkal.

Értésére adta a kardinálisnak, hogy Isten és emberek elleni vétek. — de merénylet a keresztény tanok ellen is — a zsidókat keresztény vér használatával gyanusítani, vagy más égbekiállító hazugságokkal megvádolni.

Löw rabbi levelének nem maradt el a hatása. Az egyházfő válaszában köszöntötte a rabbi ajánlatát és megígérte, hogy elrendeli a vitát. A kardinális csakhamar egybehívott 300 papot és teológust, hogy a vita alkalmával tisztázandó kérdések komplexumát meg tárgyalják.

Amidőn Löw rabbi a 300 pap egybehívásáról értesült, arra kérte a kardinális, hogy ossza fel a vitát 30 napra. Mindennap terjessze elő írásban 10 pap a kérdéseit és kifogásait az egyházfőhöz, amire azután ő — Löw rabbi — ugyancsak naponként, minden kérdést írásbelileg meg fog válaszolni. A kardinális a rabbi kívánsága szerint járt el.

Löw rabbi rendelkezése az egész 30 nap alatt az összes prágai zsinagógákban hajnaltól estig imádkoztak, tehíllim-zsoltárokat recitáltak s gyakori hőtöt tartottak. (Folyt. köv.)

Pályázatok

Kunszentmiklósi Orth. Izr. Hitközség.

Tekintettel arra, hogy a metszőállást egyelőre nem töltjük be, figyelmeztetjük a pályázókat, hogy próbára senkit sem bocsátunk és hivatalnoknak utiköltséget nem térítünk meg. **Hitk. Elnökség.**

Alldst keres kimondottan orth. hitközségben, metsző, ki eddigi állását megélhetése feljavítása miatt változtatni akarja.

Gyermektelen, magyar honos, 30 éven alul kitűnő **שי"ב מ:קר, בע"ת. ב"ק ומוהל** három elismert rabbitól **kabolóval** bir. Ajánlatokat: „Szerény igényű” jelírére a kiadóba kér.

Központi Tejszarnok

villanyerőre berendezett **sajt, vaj és csemege juhturógyára SATORALJAUJHELY.** Ajánlja termékeit legolcsóbban és legfinomabb kivitelben. Naponta postal szállítást az egész országra. Egyben föl-hívja a n. é. közönség szives figyelmét arra, hogy csak ezen cég áll az **orth. rabbiság felügyelete alatt**, miért is kérjék a pontos címre ügyelni: **Központi Tejszarnok, TRATTNER MÁRKUS Sátoraljaujhely.**

Gumiharisnyák Fűzők Gyógyhaskötők

és
egészségügyi cikkek
Hungária Kötésüzgyár R.-T.

IV., Kristóf tér 6.

IV., Kossuth Lajos u. 8.

VIII., Üllői ut 40.

I., Krisztina tér 3.

TELEFON

TELEFON

Igazi szegény és szegénygazdag a legjobban vásárolhat **VALÓDI MÁRVÁNY, GRANIT és NAGYBÁTONY-UJLAKI** műkő

SIREMLÉKET

KÁLMÁN ISTVÁN

kőfaragó-mesternél
BUDAPEST, KÁROLY KÖRUT 9. II. UDV.

LAURANA WEISS PENSIO

Arma, בשר אף למהדרין מן המהדרין
fürdő, **ABBÁZIA** mellett.
A legkellemesebb teugeri nyaralóhely, gyönyörű szobákkal, balkonnal, kilátás a tengerre. — Elsőrendű orth. magyar konyha — Napi pensió 25 líra.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egy-szeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. **Állást keresőknek** szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. **Apróhirdetések felvétele:** Budapest, VII., Sip-utca 10. — Jelírés levelek kettős borítékban válaszbélyeg-gel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők

Házasság

Huszonhárom év óta közveit házasságo-kat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Tele-fon. Cég nélküli levelezés.

Löwinger Sámuel, Kaba. Házasságközve-títő. Eredmény biztos. Válaszbélyeg mellékelendő.

Házassági ügyekben kimeríthetetlen anyaggal, széles ismeretkörrel rendelke-ző irodám a legnagyobb sikerrel és egyéni hozzáértéssel, legdiszkrétebb ke-zelésben jár el. Irodám Ausztria, C. S. R., Magyarország legelitébb zsidó kö-reiből bir ajánlatokkal. Bécsben; E. Schlesinger, II. Grosse Schiffg. 5. Buda-pesten: Löffler Miksa, Karpfenstein u. 4. Telefon: J. 379—86. Fiókiroda: Vác. Válaszbélyeg mellékelendő.

Szép leány férjhez menne jómódu ortho-dox özvegyemberhez, gyermekekhez is. „Jó anya” jelíré.

Sógorom, talmid-chóchom, önálló pesti kereskedő, elvenne 20 év körüli leányt, 10.000 pengővel „Információt kibír” jeli-gére a kiadóba.

Növérém részére, aki 30 éves, özvegy; egyetlen fia van. בת ת"ה גדול ויפית megfelelő partiet keresek. **Növérémnek** Pozsonyban 40.000 cK-át érő ujonnan butorozott lakása és 20.000 cK kész-pénze van. Ajánlközök מריבים ת"ה ויר"ש kik ott existenciát alapítani szándé-koznak, küldjék be 32 fillér portó mel-lékelésével, lehetőleg fényképpel ellátott ajánlataikat מול טוב jelírére, e lap kiadóhivatalához.

Nyaralásra vállalok 3—4 gyermeket, teljes ellátásra. Tiszta lakás, jó levegő, kert; fürdő az udvarban. **Teljesen megbízható felügyelet!** Kívánatra oktatom a gyer-mekeket magyar-német és héberben. Blau L. metsző, Nádudvar (Hajdu m.).

Nyári szünidőre középiskola legfelsőbb osztályát végző tanuló vidéken házita-nítói állást vállalna, héberben is jártas. Szerény feltételek. Kupfer Tibor, Deb-recen, József k. h. ucca 23.

Orth. kóser étkezde Kecskeméten, Rákó-czi út 5. sz. állát (Törvényházak mellett) megnyitott.

Szigoruan vallásos orth. házban, nyugdí-jazott tanítónál Pozsonyban, két diákot vagy **jeszodé tajro, jesiva ketano** nő-vendéket teljes ellátásra felvesznek. A fiuk ugyanott magyar-német-héber-szlo-vák oktatásban is részesülhetnek. Er-deklődők „Uj épület minden komfort-tal” jelírére a kiadóba forduljanak.

Figyelem! Miskolcon átutazók részére leg-jobb és legolcsóbb átközéshely az újonnan átalakított Steinberg-bodéga, a Sólem Weisz-féle helyiségben, Dr. Szentpályi u. 6 Széchenyi ucca sarok.

Főzőmindenes nőt keresek, jó lelkű női, orthodox helyre. Özv. Einhorn Arminné, Hevés.

Jobb árvalány, ki mindében jártas, bár-milyen üzleti állást vállal, esetleg ház-tartásban is segédkezne. Cím a kiadó-ban.

Gyakorlott okl. tanító menne vidékre ele-mi, polgári és középiskolai magántanu-lókhöz. Szíves megkeresések „Perfekt német és héber” jelírére.

Csodaszép

parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen)

és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly

hölgyfodrász

BUDAPEST,

VI., ANDRÁSSY UT 19.

TELEFON: AUT. 199—10.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ.

JAKAB M. H. KÖNYVNYOMDA
Budapest, II. Iskola ucca 26.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. SZ.
Telefon: J. 425—90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Menáchém Ov

Felhangzott mult szombaton az ujholtat köszöntő ima, melyben tes-ti szükségleteinket kívül Tóraszere-ttel, Istenfélelemmel, emberi méltóságérzettel telített életért könyör-günk s kihirdették a zsidóság törté-netének legszomorubb hónapját: *Ov* havát. Ha a zsidó hívó a „*Rajs chaj-des Ov*” nevet hallja, felmerül előtte az első Templom rombadöntése, a második Szentély elpusztulása, eszé-be jut a virágzó *Betor* városának megrendítő eleste; fülébe hangzanak a tisóbeói gyászdalok, amelyek a zsidóság szenvedéseiről, gyászos elnyomásáról, vértanúságáról szólnak s rendíthetetlen Istenhitéről beszél-nek.

Minderre emlékeztet *Ov* hava s mégis kihirdetésénél neve elé ezt a jelzöt tesszük: „*Menáchém Ov*”, s „*Ov vigasztalója*” névvel jelöljük. Mi lehet ebben a hónapban vigasz-taló, hisz annyi baj érte Izráelt e napokban? De valóban az egész zsi-dó életfelfogás tükröződik vissza eb-ben az elnevezésben „*Menáchém Ov*”; az az életfelfogás, amelynek középpontjában áll Isten szeretetébe, igazságába való hit, amelyből kö-vetkezik azután a világ megváltá-sába vetett rendíthetetlen bizakodás amelynek eszközeül a Mindenható, a világtörténet ura s irányítója Iz-ráelt jelölte ki. Ez az életszemlélet a szomorú hónapból kiéri a vi-gasztalást s a sok szenvedés köze-pette ezt hangoztatja: „tisóbeov nap-ján születik meg a megváltó *Mosi-ach*”. A Mosiach a Tóra teljes meg-valósulását, a békét, a jogot, az igaz-ságot jelenti. Az a tény, hogy a zsi-dóság évezredek óta nem felejtette el dicső szentélyét, Tisóbeov napján gyászolóként földre ül s kesereg az összeomlással, mutatja, hogy még élnek a zsidó ideálok a nép szívében, a hívők zöme áhítozza azt az időt,

amikor zavartalanul járhat a Tóra utjain. *Tisóbeov* napja, a gyász, a keseregés ideje épen ezért a zsidó hűségnek is a napja, Tisóbeov nap-ján születik meg a Mosiach. Mert a halottat — mondják a bölesek — elfelejtik a természet törvénye sze-rint; élőt nem lehet elfelejteni. *Ci-jajn s Jerusolajim* sem elavult fogalmak, hanem szent remények s beteljesülések jelképei, eszközei, színhelyei.

Menáchém Ov — ez az ideológia tette a zsidóságot a szellem népévé, annak vallójává, hogy az erőszak nem tarthat örökre, mert minden külső emberi törekvésen felül áll az idea, az eszme, a gondolat. A zsi-dóság épen azért nem ismeri a gyü-löletet az elnyomó iránt. Lapozzuk

Az új pápai enciklika

Mussolini fasiszta fanatikusaival s az olasz katolikus szervezet között *kirobbant az ellentét*. A feszültség mértékéről fogalmat adhat az az enciklika, amelyet a pápa a világ összes katolikusaihoz intézett. Az enciklikában a feketeingesek rend-szere igen éles kritikában nevelés s különösen a fasiszta nevelés mód-szere ellen kel ki elkeseredett sza-vakban. Azzal vádolja a faszizmust, hogy lényegében véve pogány esz-mekört szolgál amidőn az ifjúságot teljesen az állam céljaira akarja neveltetni s azért a pápa erélyesen hangoztatja az egyház jogát az ifju-ság nevelésébe való beleszólásra. Az orthodox zsidóság szempontjából a pápai körirat e részlete igen fontos, s megszívlelni való.

A fasiszta nevelés módja nem ér-dekel bennünket, mert Olaszország-ban nincs már sajnós orthodox zsi-dó, de azt a törekvését az államnak, hogy az ifjúság nevelését egyedül

végig az összes *kinajszt s szelichó*-kat — nyomát sem találjuk annak, mintha a zsidó szenvedéseket leíró költők és imaszerzők átkoznák az elnyomókat. *Ellenkezőleg: a szen-vedésekért önmagukat, népiüket okolják, mert elhagyta a Tóra ut-ját. Állítsuk ezzel szembe azt a kó-ros európai mentalitást, amely a zsidóságot egyetemes bűnbaknak mondja!*

A „*Menáchém Ov*” elnevezés azt hirdeti tehát nekünk: kitartani a szenvedésben, kitartani az erőszak-kal szemben az eszme mellett; re-ménykedni s nem kétségbeesni, mert „*javés chóczir, novél czicz, üdevár Elajkénü jóküm leajlom* — elszárad a fű, elhervad a virág, de Istenünk szava megmarad örökké”.

akarja megszabni, látjuk máshol is. Orthodox felfogás szerint a mai ál-lami berendezés sok olyasmit is fog-lal magában, ami vallástörvényünk-vel ellenkezik s így elutasítandónak tartanók, ha az ifjúság nevelését ő maga akarná kizárólagossággal inté-zni. A hívó zsidó az állampolgári hűség iskolapéldánya. Gyakran hi-vatkozunk is *Semüel*, a III. század-beli hirneves babiloniai *amórara*, aki kimondta a nagy elvet: „az ál-lam törvénye kötelező törvény” (*Dino demalchüszo dino*). *Semüel* a királyanak שבור מלכה perzsa fejedelemnek kegyével dicsé-kedhetett, de bizonyára *Semüel* til-takozott volna az ellen, hogy *Sabur* perzsa iskolákban neveltesse a zsi-dó ifjúságot. *Ormuzd* és *Ahriman* szellemében. Az állami rendszabá-lyok, az állami célszerűségi nevelés átmeneti, változó értékei mellett a vallásos nevelés örök értékeket produkál. Ez a tanítás csendül ki a pápai enciklikából s ez az orthodox zsidóság elve is.